

Werk aan de winkel voor de AIVD: de grens tussen terroristen en criminelen vervaagt

Posted on 27 april 2024 by Bart Collard

Deze week verscheen het jaarverslag 2023 van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD). De jaarverslagen van de AIVD zijn altijd analysewaardig, omdat ze het publiek inzicht verschaffen in actuele dreigingen en ook in de werkzaamheden van de dienst. Een van de dreigingen waarvoor de AIVD waarschuwt is die vanuit de georganiseerde misdaad. Volgens de dienst zijn sommige criminele netwerken een gevaar voor onze democratische rechtsorde.

Sinds 2022 onderzoekt de AIVD de invloed van deze netwerken. Dat criminelen geweld tegen elkaar gebruiken, is onwenselijk maar van alle tijden. Waar de dienst zich ernstig zorgen over maakt, is dat criminele netwerken de afgelopen jaren plots 'ook aanslagen [pleegden] op redacties, journalisten en advocaten'. Dat als gevolg daarvan 'een groot aantal officieren van justitie, rechters, Kamerleden en bestuurders' wordt beveiligd, is volgens de AIVD een serieuze bedreiging voor onze samenleving.

Bedreigde journalisten en Kamerleden

Durven journalisten en Kamerleden nog wel vrijuit te spreken of te schrijven als zij en hun naasten worden bedreigd? Dappere mensen als de *Telegraaf*-misdaadverslaggevers John van den Heuvel en Mick van Wely en VVD-Tweede Kamerlid Ulysse Ellian weigeren heldhaftig te zwijgen of te zwichten voor het criminele geweld. Maar toch, zo'n dreiging zal afleiden van het belangrijke werk dat ze doen. Het maakt ze in elk geval onvrij en dat past niet in een open samenleving.

'Een risico is ook dat niet-bedreigde beroepsgenoten onderzoeken naar georganiseerde misdaad liever vermijden, of dat mensen ervoor terugschrikken een baan te kiezen bij de politie, de advocatuur of het openbaar bestuur,' schrijft de AIVD. En precies daar gaat het de georganiseerde misdaad om.

De lokale straatdealer is in dit kader niet zozeer het probleem. Het gaat om criminele netwerken die grootschalig opereren, om de georganiseerde misdaad. Het gaat om netwerken waar de winsten en andere belangen zo hoog zijn dat criminelen bereid zijn om ernstig geweld te gebruiken – of vaker nog: te laten gebruiken – tegen anderen.

Zulke netwerken beschikken vaak over 'capaciteit' en middelen om defensieve en offensieve contramaatregelen toe te passen. Defensieve maatregelen zijn bijvoorbeeld het inzetten van contra-observatieteams (die proberen te achterhalen of criminelen uit het eigen netwerk worden gevolgd, bijvoorbeeld door de politie of door andere criminelen) en het regelmatig laten wisselen van auto's van drugskoeriers om minder op te vallen.

Bij offensieve maatregelen kan bijvoorbeeld worden gedacht aan geweld of bedreigingen om mensen af te schrikken om zich met het criminele netwerk te bemoeien, of aan infiltratie bij de overheid. In de woorden van de AIVD: 'Ze proberen mensen in cruciale functies bij de overheid en bij bedrijven om te kopen en onder druk te zetten. Dat verzwakt de overheid en de maatschappij van binnenuit.' De georganiseerde misdaad gaat heel ver in haar methoden.

Ondermijning als doel

Terroristen ondermijnen de democratische rechtsorde, dat is breed bekend. Zij

willen die orde vernietigen of radicaal veranderen door middel van het gebruik van extreem geweld. In dat opzicht zijn terroristen vaak meer ideologisch ingegeven dan criminele netwerken. Terroristen hebben doorgaans een 'hoger doel' voor ogen: ze willen een bepaald type samenleving creëren. De georganiseerde misdaad is meer op zichzelf gericht, op economisch of sociaal gewin.

Maar het verschil met de terrorist is misschien kleiner dan het lijkt. Een klein deel van de criminele netwerken richt zich doelbewust op de samenleving, in de hoop een positie te kunnen creëren waarbinnen het eigen netwerk ongemoeid kan doen wat het wil. De AIVD constateert dat ze 'soms ook de *bedoeling* hebben [om] de democratische rechtsorde te ondermijnen'. Met andere woorden: die ondermijning is dan geen bijproduct van extreem geweld voor eigen gewin, maar een bewust (sub)doel.

In die gevallen zit er weinig verschil meer tussen de terrorist en de georganiseerde misdaad. Niet voor niets wordt in landen als Mexico – en tegenwoordig voorzichtig ook in Nederland – gesproken over 'narcoterrorisme'. De meest ernstige vormen van georganiseerde misdaad ondermijnen de democratische rechtsstaat in serieuze mate.

Het is goed dat de AIVD zich als inlichtingen- en veiligheidsdienst richt op deze criminele netwerken. Als 'nationale dreiging' volgt dit onderwerp in het jaarverslag over 2023 direct na het jihadistisch terrorisme en de radicale islam, maar nog vóór rechts-, links- en anti-institutioneel extremisme en terrorisme worden behandeld. Mogelijk zegt dat iets over de prioritering en de dreiging zelf.

Hard optreden is gewenst

Tegen criminelen die rechters, officieren van justitie, agenten, journalisten en Kamerleden in hun werk belemmeren door geweld te gebruiken of daarmee te dreigen, dient hard te worden opgetreden. Dat is nodig om onze vrijheid te beschermen. Want als mensen in deze functies niet veilig zijn – en zich terecht niet veilig voelen – om hun werk te verrichten, dan is er geen werkelijke vrijheid. Zulke criminelen zijn per saldo weinig anders dan terroristen.

*Van **Bart Collard** verscheen in 2023 'Het recht op desinformatie'. Het boek is overal te koop en te bestellen, zoals ook in de winkel van Wynia's Week. Kijk HIER.*

*De donateurs maken **Wynia's Week** mogelijk. Doet u mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk HIER. Hartelijk dank!*